

Bc. Magdaléna Pazlarová

Kognitivní přístupy k verbálnímu humoru a jejich aplikace na španělštinu

Posudek vedoucí diplomové práce

Magdaléna Pazlarová si zvolila netradiční téma diplomové práce, totiž analýzu autentických španělských vtípů prostřednictvím kognitivně orientovaných lingvistických teorií. Jakkoli se podobné téma může jevit v první řadě jako zajímavé a lákavé, není na místě zapomínat na to, že se zároveň jedná o problematiku komplexní, která přesahuje čistě jazykovou analýzu, přičemž zdaleka ne všechny mechanismy humoru byly doposud úspěšně objasněny. Autorka tak samu sebe postavila před nelehký úkol, jak aplikovat obecněji pojaté kognitivní přístupy na konkrétní jazykový materiál, který začasť vyžaduje i znalost španělských reálií a orientaci v oblastech lidského života, na které autor vtípu naráží. Hned úvodem bych chtěla konstatovat, že se jí dle mého názoru podařilo vypořádat se s tímto úkolem se ctí a výsledkem je originální, čtivý a zajímavý odborný text, který naplňuje základní požadavek kladený na lingvistické diplomové práce: schopnost zasazení konkrétního tématu týkajícího se španělského jazyka do širšího panoramatu obecné lingvistiky.

Práce je rozdělena do dvou velkých celků: po krátkém úvodu nás autorka v kapitolách 2 a 3 seznamuje s principy teorií, které jsou východiskem jejího zkoumání, těžištěm práce je kapitola čtvrtá a na ni navazující závěr, kde autorka teorie aplikuje na konkrétní ukázky španělského verbálního humoru získané ze španělských periodik a Twitterových účtů španělských uživatelů.

Téma práce, pokud by mělo být uchopeno skutečně ze všech úhlů pohledu, které na danou problematiku nabízí kognitivní lingvistika, by svým rozsahem a teoretickou hloubkou odpovídalo spíše práci disertační. Je tedy zcela pochopitelné, že se autorka šíří teorií, s nimiž pracuje, rozhodla omezit na dva hlavní přístupy, tedy humorné metafory Salvatoreho Attarda a *frame-shifting* Seany Coulson, které místy vhodně kombinuje s teorií o *appropriate incongruity* Elliota Oringa, okrajově i s teorií ironie Very Tobin a Michaela Israela. V úvodních částech práce nás autorka seznamuje se všemi těmito přístupy, které zároveň ukotvuje v obecněji pojaté teorii mentálních prostorů, jak je chápe Gilles Fauconnier. Chtěla bych na tomto místě vyzdvihnout fakt, že se autorce dle mého názoru podařilo shrnout vše podstatné (což zejména u mentálních prostorů rozhodně nebyl triviální úkol), ale zároveň se držet tématu. Vyhnula se tak častému nešvaru závěrečných prací, kde se v úvodních kapitolách setkáváme s velmi rozsáhlými popisy teoretických přístupů, které však v dalších částech textu nejsou nijak využity ani vzájemně porovnány. Autorčina shrnutí všech představených konceptů jsou

výstižná a velmi dobře si dle mého názoru poradila i s překlady anglických metafor a slovních hříček, které jsou v nich použity jako ilustrační příklady.

Jistým nedostatkem této části je omezený počet zdrojů, s nimiž autorka pracuje. Nemám zde ani tak na mysli to, že se k humoru vyjadřuje nesrovnatelně vyšší počet autorů, než kteří jsou v předkládané práci zmíněni – to je dobře odůvodnitelné již zmíněnou magisterskou úrovní, na níž je takto abstraktní a komplexní téma zpracovááno. Jak poněkud problematičtější se jeví spíše to, že i u autorů, z nichž Magdaléna Pazlarová primárně vychází, pracuje pouze s jedním (Attardo, Oring) nebo dvěma (Coulson) texty, přičemž se vždy jedná o kratší články, jejichž obsah autorka shrnuje. Zejména v případě Salvatoreho Attarda by rozhodně bylo vhodné vzít v potaz i jeho výrazně rozsáhlejší díla, zejména monografie *Linguistic Theories of Humour* (1994), *Humorous Texts* (2001) a nedávno vydanou publikaci *The Linguistics of Humor: An introduction* (2020). V bibliografii bychom mohli postrádat například i *The Routledge Handbook of Language and Humor* (2017), jehož je Attardo editorem.

Teoretické přístupy k verbálnímu humoru jsou v rámci kapitoly 4 aplikovány na konkrétní španělské vtipy. Povaha zkoumané problematiky v podstatě vylučuje kvantitativně pojatou analýzu, a autorka se tedy soustředí na kvalitativní popis čtrnácti španělských vtipů, které interpretuje. Místy by autorce bylo možné vyčítat, že se informace v těchto částech textů opakují, to ale na druhou stranu zajišťuje to, že jednotlivé analýzy fungují i samostatně a čtenář se nemusí neustále vracet k úvodním kapitolám. Bez ohledu na toto drobné negativum bych chtěla na tomto místě vyzdvihnout autorčin nesporný jazykový cit a zejména opravdu nápaditou práci s jazykovým materiálem. Analýzy vtipů (jakkoli by je samozřejmě na některých místech bylo možné rozporovat, případně navrhnout jiná interpretační řešení) jsou bez výjimky podrobné, nápadité, ale zároveň rozhodně nikoli banální a prozrazují, že autorka teoretickým konceptům skutečně porozuměla a je schopná s nimi pracovat. Povahou jazykového materiálu, který je zkoumán, předkládaná diplomová práce zasahuje i do oblasti literatury a psychologie, aniž by se přitom ztratilo ze zřetele lingvistické jádro. Výsledkem je text pro čtenáře poutavý, v němž autorka prokazuje svou schopnost abstraktnějšího uvažování o jazyce i jazykovém obsahu a zároveň schopnost tvůrčího a samostatného přístupu ke zkoumané materii. Z textu je patrné, že jeho zpracovávání nebylo pro autorku pouhou povinností, ale téma ji skutečně zajímá, přičemž se jí daří zájem přenést i na čtenáře.

Po formální stránce vytýkám textu občasné překlepy nebo místy neobratná vyjádření (např. „předpokládal znalost čtenáře s výše uvedenými metaforami“, s. 34), jejich počet nicméně není příliš vysoký.

Podněty k obhajobě:

- Setkala se autorka s vtipy, na které podle ní žádný z navržených interpretačních přístupů není možné použít, a kde tedy humor patrně funguje podle jiného mechanismu, než jaký pro něj předpokládají Attardo a Coulson?
- Do jaké míry je podle autorky analýza humoru spjatá s konkrétním jazykem? Lze vymezit elementy humoru, které by bylo možné považovat za obecné a společné všem jazykům, a elementy, které jsou napříč jazyky nepřenosné?
- Lze podle autorky uvažovat i o zpětném využití představených teorií, tj. jejich aplikaci na vytváření (nikoli interpretaci) jazykových hříček a vtipů?

Jak bylo zmíněno v posudku, slabším místem předkládané práce je poněkud selektivní práce se sekundární literaturou, která by mohla být rozsáhlejší. Zároveň však nesmíme zapomínat na to, že téma humoru v rámci výuky na programu Hispanistika není nijak souvisleji traktováno, autorka se tedy musela samostatně seznámit s velmi obecně pojatými texty, které jsou psány anglicky a žádným způsobem nereflektují španělštinu. Výborně si poradila i s rozsáhlou a komplexní teorií mentálních prostorů, kterou nebylo možné opominout. Praktickou část hodnotím jako velmi zdařilou, originální a svým zaměřením i způsobem práce s jazykovým materiálem na Hispanistice za prakticky ojedinělou. S ohledem na výše řečené předkládanou práci doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 27. května 2022

PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.